

BÀI LUẬN

Tăng thuế thuốc lá: Giải pháp hữu hiệu để giảm sử dụng thuốc lá và gánh nặng tử vong do thuốc lá gây ra ở Việt NamHoàng Văn Minh^{1*}, Nguyễn Thùy Duyên¹, Đào Thế Sơn²

Sử dụng thuốc lá là một nguyên nhân gây tử vong có thể phòng tránh được đứng hàng đầu trên thế giới hiện nay. Theo Tổ chức Y tế Thế giới, sử dụng thuốc lá đang gây ra 5 triệu trường hợp tử vong mỗi năm và dự đoán sẽ gây ra 8 triệu trường hợp tử vong mỗi năm vào năm 2030 (1). Để hướng tới mục tiêu giảm sử dụng thuốc lá và qua đó giảm thiểu được gánh nặng bệnh tật và tử vong do thuốc lá gây ra trên phạm vi toàn cầu, Tổ chức Y tế Thế giới đã xây dựng Công ước Khung về Kiểm soát Thuốc lá (FCTC) và từ đó khuyến cáo nhóm giải pháp kiểm soát thuốc lá MPOWER để hỗ trợ các quốc gia định hướng các chiến lược quốc gia về phòng chống tác hại của thuốc lá, bao gồm: 1) Giám sát việc sử dụng thuốc lá và các chính sách phòng ngừa (Monitor tobacco use and prevention policies); 2) Bảo vệ mọi người khỏi khói thuốc lá (Protect people from tobacco smoke); 3) Hỗ trợ việc bỏ thuốc lá (Offer help to quit tobacco use); 4) Cảnh báo về các nguy hiểm của thuốc lá (Warn about the dangers of tobacco); 5) Tăng cường thực thi lệnh cấm quảng cáo, khuyến mại và tài trợ thuốc lá (Enforce bans on tobacco advertising, promotion, and sponsorship); và 6) Tăng thuế thuốc lá (Raise taxes on tobacco) (2).

Việt Nam là một trong những nước có tỷ lệ hút thuốc lá cao nhất trên thế giới. Vào năm 2015, tỷ lệ hút thuốc lá ở Việt Nam là 22,5% (45,3% ở nam giới và 1,1% ở nữ giới) (3). Hàng năm, có khoảng 40.000 trường hợp tử vong có liên quan đến thuốc lá ở Việt Nam (4). Chính vì vậy, phòng chống tác hại thuốc

đã và đang là ưu tiên hàng đầu tại Việt Nam. Việt Nam đã và đang đạt được những bước tiến đáng kể trong việc thực hiện các nhóm giải pháp MPOWER. Tuy nhiên Việt Nam vẫn đang phải gặp nhiều khó khăn trong việc triển khai chính sách thứ 6 - Tăng thuế thuốc lá (R - Raise taxes on tobacco). Theo báo cáo năm 2017 của Tổ chức Y tế Thế giới, thuế thuốc lá ở Việt Nam mới chỉ đạt 65% giá bán buôn, tương đương với 36% giá bán lẻ thuốc lá (thấp hơn rất nhiều so với mức 70% khuyến cáo bởi Tổ chức Y tế Thế giới) (5).

Một nghiên cứu của Trường Đại học Y tế công cộng tiến hành vào năm 2017 đã chỉ ra rằng tăng thuế thuốc lá ở Việt Nam có thể làm giảm đáng kể số lượng người hiện hút thuốc lá cũng như số lượng những người sẽ hút thuốc lá trong tương lai, qua đó giảm đáng kể số trường hợp tử vong có liên quan đến hút thuốc lá và tiết kiệm cho xã hội một khoản chi phí đáng kể (6).

Mới đây, Bộ Tài chính đưa ra đề xuất sửa đổi Luật thuế tiêu thụ đặc biệt với hai phương án. Một trong hai phương án đưa ra là tăng mức thuế thuốc lá tính trên giá các cơ sở sản xuất bán ra sẽ tăng từ 75% lên 80% vào năm 2020 và lên 85% vào năm 2021. Theo tính toán của Trường Đại học Y tế công cộng, với phương án này sẽ có khoảng 75.000 người bỏ hút thuốc và khoảng 150.000 người sẽ không bắt đầu hút thuốc, và sẽ có khoảng 63.000 trường hợp tử vong sớm do thuốc lá được phòng tránh và qua đó tiết kiệm được cho xã hội khoảng 580 triệu đô la Mỹ (USD).

*Địa chỉ liên hệ: Hoàng Văn Minh

Email: hvm@huph.edu.vn

¹Trường Đại học Y tế công cộng²Trường Đại học Thương mại

Một phương án khác do Bộ Tài chính đưa ra và đang đề xuất đưa vào luật sửa đổi là áp dụng mức thuế tiêu thụ đặc biệt với thuốc lá là giữ mức tăng từ 70% lên 75% vào năm 2019 như quy định hiện nay và bổ sung mức thu tuyệt đối 1.000 đồng/bao thuốc lá 20 điếu. Với phương án này, cũng có thể giúp cho gần 140.000 người bỏ hút thuốc và hơn 275.000 người không bắt đầu hút thuốc. Theo đó, sẽ có khoảng 120.000 trường hợp tử vong sớm do thuốc lá được phòng tránh và qua đó tiết kiệm được cho xã hội hơn 1 tỷ đô la Mỹ (USD).

Theo phương án do Bộ Y tế đề xuất là áp dụng mức thuế tiêu thụ đặc biệt với thuốc lá là 75% và bổ sung thêm mức thu tuyệt đối 2.000 đồng/bao thuốc lá 20 điếu cũng có thể giúp cho khoảng 270.000 người bỏ hút thuốc và hơn 500.000 người không bắt đầu hút thuốc. Theo đó, sẽ có khoảng 230.000 trường hợp tử vong sớm do thuốc lá được phòng tránh và qua đó tiết kiệm được cho xã hội hơn 2 tỷ đô la Mỹ (USD). Nếu mức thuế tiêu thụ đặc biệt với thuốc lá là 75% và bổ sung thêm mức thu tuyệt đối 5.000 đồng/bao thuốc lá 20 điếu cũng có thể giúp cho gần 280.000 người bỏ hút thuốc và khoảng 1,3 triệu người không bắt đầu hút thuốc. Theo đó, sẽ có khoảng 450.000 trường hợp tử vong sớm do thuốc lá được phòng tránh và qua đó tiết kiệm được cho xã hội hơn 4 tỷ đô la Mỹ (USD).

Đặc biệt, nếu áp dụng chính sách tăng thuế theo như khuyến cáo của Tổ chức Y tế Thế giới để đạt tỷ lệ thuế trên giá bán lẻ là 70%, sẽ có khoảng 7,3 triệu người Việt Nam sẽ bỏ hút thuốc và có khoảng 15 triệu người sẽ không

bắt đầu hút thuốc. Theo phương án này, sẽ có khoảng 6,3 triệu trường hợp tử vong sớm do thuốc lá được phòng tránh và qua đó tiết kiệm được cho xã hội hơn 35,2 tỷ đô la Mỹ (USD), tương đương với gần 30% GDP Việt Nam năm 2016.

Như vậy, căn cứ vào các bằng chứng khoa học kể trên, Việt Nam cần tiếp tục tăng thuế thuốc lá để đạt được mức có tác động giảm sử dụng thuốc lá và qua đó giảm thiểu được gánh nặng tử vong do thuốc lá gây ra và tiết kiệm chi phí cho xã hội.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Mathers CD, Loncar D. Projections of Global Mortality and Burden of Disease from 2002 to 2030. PLoS Med. 2006;3(11):e442.
2. World Health Organization. WHO Report on the Global Tobacco Epidemic, 2008: The MPOWER Packaged. Geneva: World Health Organization, 2008.
3. Bộ Y tế. Điều tra hút thuốc lá ở người trưởng thành (GATS). 2015.
4. Levy DT, Bales S, Lam NT, Nikolayev L. The role of public policies in reducing smoking and deaths caused by smoking in Vietnam: Results from the Vietnam tobacco policy simulation model. Soc Sci Med. 2006;62:1819-30.
5. Guindon GE, Nguyen TT Hien, Hoang V Kinh, McGirr E, Dang V Trung, Lam. NT. Tobacco Taxation in Vietnam. Paris: International Union Against Tuberculosis and Lung Disease, 2010.
6. Hoàng Văn Minh, Nguyễn Thùy Duyên. Dự báo tác động của chính sách tăng thuế thuốc lá tại Việt Nam. 2017.